

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Statsrådets redogörelse: Finlands utvecklingspolitik

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse: Finlands utvecklingspolitik (SRR 1/2016 rd): Ärendet har remitterats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för utlåtande till utrikesutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- biträdande avdelningschef Riikka Laatu, utrikesministeriet
- konsultativ tjänsteman Leena Pentikäinen, arbets- och näringsministeriet
- konsultativ tjänsteman Satu Leino, social- och hälsovårdsministeriet
- biträdande direktör, internationellt arbete Saara Lehmuskoski, Kyrkans utlandshjälp
- verkställande direktör Jaakko Kangasniemi, Fonden för industriellt samarbete Ab (Finnfund)
- expert på civilsamhället Auli Starck, Kepa rf
- verksamhetsledare Janne Ronkainen, Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK ry
- verksamhetsledare Elina Multanen, Suomen UN Women - Finlands UN Women ry
- ledande expert Hilikka Vuorenmaa, Väestöliitto ry.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Finlands näringsliv rf
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- Företagarna i Finland rf
- Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf
- Förenta nationernas miljöprogram (UNEP)
- doktor i ekonomiska vetenskaper Ritva Reinikka.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Statsrådet har lämnat sina utvecklingspolitiska riktlinjer till riksdagen för behandling i form av en redogörelse. Riksdagen har utifrån en redogörelse (SRR 5/2014 rd) som statsrådet lämnade 2014

Utlåtande AjUU 1/2016 rd

bedömt hur effektiv och konsekvent utvecklingspolitiken är. Tidigare har regeringarna kommit med utvecklingspolitiska riktlinjer i ett utvecklingspolitiskt program för varje regeringsperiod. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet välkomnar statsrådets förfarande och anser att den utvecklingspolitiska redogörelsen utgör ett bra underlag för landets utvecklingssamarbete och utvecklingspolitik. Utskottet behandlar redogörelsen utifrån sitt ansvarsområde med fokus på kvinnors och flickors rättigheter, jämställdhet och arbetslivsfrågor.

I redogörelsen stakas de utvecklingspolitiska vägvalen ut med hänsyn till det aktuella internationella och nationella läget, situationen i utvecklingsländerna, målen i FN:s handlingsprogram för hållbar utveckling Agenda 2030, den bindande klimatkonventionen och flyktingläget. De viktigaste utvecklingspolitiska målen är att fullfölja de mänskliga rättigheterna och att minska fattigdom och ojämlikhet. Finland ökar sitt stöd till de minst utvecklade och bräckliga länderna och dirigerar mer resurser till stater som är ursprungs-, mottagar- och transitländer för flyktingar.

Utvecklingspolitiken fokuseras framför allt på flickors och kvinnors rättigheter och utveckling av utvecklingsländernas ekonomier för att öka arbetstillfällena, näringsgrenarna och välfärden. Till prioriteterna hör också demokrati och samhällets funktionsförmåga, tillgång till mat, vatten och energi samt hållbar användning av naturresurser. Finland prioriterar de nationella utvecklingsplanerna i de länder som får stöd och satsar på sådant utvecklingssamarbete där finländskt kunnande och finansiering har en särskild betydelse och det finns ett särskilt behov av det.

Utskottet anser att de utvecklingspolitiska prioriteringarna långsiktigt bidrar till våra tidigare utvecklingspolitiska mål. Utskottet ser det som viktigt att planeringen och genomförandet av all utvecklingspolitik väger in Finlands värderingar och principer samt Finlands internationella förpliktelser, oberoende av inom vilket område, var och av vem utvecklingspolitiken eller utvecklingssamarbetet bedrivs.

Det är en bra princip att stödet ska gå till de minst utvecklade och bräckliga staterna, men märk väl att de siffror som beskriver läget i länderna, som BNP, inte alltid ger en rättvisande bild av hjälpbehovet bland befolkningen. I snabbt växande ekonomier som Kenya är inkomstskillnaderna ofta stora och det finns fortfarande extremt fattiga bland befolkningen trots en positiv ekonomisk utveckling. Utskottet anser att det är angeläget att vi beaktar det här i vår utvecklingspolitik och i besluten om var hjälpinsatserna ska sättas in.

Utskottet ser den sammantagna utvecklingen av demokratin som viktig och pekar på vilken betydelse samhällsstrukturerna har för att utvecklingsmålen ska nås. En fungerande offentlig förvaltning, ett oavhängigt rättsväsende, service som finansieras genom beskattning och ett stärkt civilt samhälle utgör grunden för utvecklingen av hela samhället. Det är särskilt viktigt att utrota korruption. I många utvecklingsländer är korruption ett vanligt och stort problem som stör och fördröjer samhällsutvecklingen och försvårar utvecklingsarbetet på alla nivåer.

Frivilligorganisationernas roll i utvecklingssamarbetet

Finland genomför nu utvecklingssamarbetet med mindre anslag och personalresurser än tidigare. Som ett led i åtgärderna för att anpassa de offentliga finanserna skärs anslagen för utvecklingssamarbete ner med 200 miljoner euro från och med i år. Dessutom har regeringen beslutat att in-

Utlåtande AjUU 1/2016 rd

komster från utauktionerade utsläppsrätter inte längre ska användas för utvecklingssamarbete, vilket bidrar till att de disponibla medlen för utvecklingssamarbete minskar betydligt.

Utöver att anslagen minskar sker det också stora förändringar i allokeringen. Enligt regeringsprogrammet ska 130 miljoner euro av den donerade hjälpen ges i form av lån och kapitalinvesteringar och via ansvarsfulla företag dirigeras till länder i utveckling. Nedskränkningarna i biståndet gäller egentligen utvecklingssamarbete (330 miljoner euro) och tillskottet ska användas för låne- och kapitalinvestering (130 miljoner euro). Ändringen i användningsändamålet för utvecklingsfinansieringen bygger på ett mål att låta den privata sektorn i utvecklingsländerna ingå i själva kärnområdet för utvecklingspolitiken. Här måste den kompetens som finländska företag har nyttiggöras, och för att företagen ska medverka måste de få ökad utvecklingsfinansiering.

Anslagsnedskränkningarna innebär att stödet till frivilligorganisationer minskar betydligt. Frivilligorganisationerna har stått för 11—14,5 procent av Finlands sammantagna utvecklingssamarbete de senaste åren. År 2015 stödde utrikesministeriet 160 olika frivilligorganisationers och stiftelsers utvecklingssamarbete med ungefär 114 miljoner euro. År 2016 sjunker stödet till ca 65 miljoner euro, vilket innebär en minskning med 43 procent.

Utskottet anser att det är förståeligt att anslagen sätts in via företag. Men det är beklagligt att nedskränkningarna av anslagen till många organisationer genomfördes så snabbt att organisationerna inte hann anpassa sin verksamhet. Resultatet blev att många projekt och program avbröts eller lades ner helt och hållet. Utskottet menar att så här stora ändringar bör genomföras gradvis, så att de inte leder till okontrollerade nedläggningar av projekt.

Utskottet påpekar att frivilligorganisationernas verksamhet har en viss särprägel som gör det möjligt att påverka och uppnå resultat uttryckligen inom sektorer, områden och befolkningsgrupper som inte alltid kan nås med de metoder och redskap som används inom det offentliga utvecklingssamarbetet. Det är enligt utskottet i och för sig viktigt att den privata sektorn och företagen mer aktivt medverkar i utvecklingssamarbetet med tanke på målet för hållbar utveckling, men de kan inte alltid ersätta aktörerna i det civila samhället, framför allt i de allra fattigaste länderna och i fråga om stödet till de mest utsatta människorna. Det är angeläget att organisationernas verksamhet inom den här sektorn fortsatt säkerställs.

Jämställdhet och rättigheter för kvinnor och flickor

Jämställdhet och stärkta rättigheter för kvinnor och flickor hör till FN:s mål för hållbar utveckling. De kommer också först på statsrådets lista över prioriteringar inom Finlands utvecklingspolitik. Utskottet anser att den här fokuseringen är mycket viktig. Finland har trovärdighet och kompetens för att främja jämställdhet också på internationell nivå.

Jämställdhet och stärkt ställning för kvinnor och flickor är ett mål som genomsyrar alla våra prioriteringar. Genom att kvinnors och flickors rättigheter, ställning och möjligheter att delta förbättras kan hela samhället stärkas och om jämställdheten fullföljs främjar det också effektivt uppnåendet av övriga utvecklingsmål. Utskottet betonar att alla aktörer inom utvecklingspolitiken bör väga in jämställdhetsperspektivet i sin verksamhet och tillämpa det på det praktiska planet i alla projekt och utvecklingsprogram.

Utlåtande AjUU 1/2016 rd

Utskottet pekar på betydelsen av att säkerställa sexuell och reproduktiv hälsa och sexuella rättigheter, eftersom effekterna är så omfattande. Kvinnor och flickor bör ha ett val i fråga om äktenskap, familjeplanering och antal barn. De här frågorna är inte bara viktiga för deras välbefinnande, livshantering och ställning över lag utan inverkar också på familjestorleken, befolkningstillväxten och utvecklingen i hela samhället. Om vi inte förmår dämpa befolkningsökningen riskerar framstegen i arbetet för att nå andra mål att omintetgöras.

Nästan hälften av världens befolkning är under 25 år och 1,2 miljarder av de här människorna bor i utvecklingsländer. Deras utbildning, hälsa, familjebildning och möjligheter att få jobb har avgörande betydelse för en hållbar utveckling. Utskottet ser det som angeläget att utvecklingspolitiken genomförs med fokus på ungas rätt till utbildning, saklig och tillräckligt omfattande sexualupplysning och hälsovård.

Det utvecklingssamarbete som frivilligorganisationerna bedriver är ett viktigt led i vår utvecklingspolitik. Med hänsyn till våra mål är det beklagligt att många organisationer till följd av den minskande finansieringen har tvingats avbryta program för att förbättra kvinnors och flickors ställning inom sektorer där företagen inte är verksamma, till exempel utbildning, främjande av sexuell hälsa och humanitärt bistånd. Organisationerna har bland annat hjälpt kvinnor som blivit utsatta för sexuellt våld att återhämta sig socialt och ekonomiskt och skapat möjligheter till försörjning i samhällen som återhämtar sig efter krig genom att inrätta utbildningscentra för yrkesutbildning till före detta barnsoldater och andra utsatta unga.

En bra utbildning är av väsentlig betydelse för både flickor och pojkar, menar utskottet. Genom att utbilda sig och lära sig ett yrke får de grundläggande möjligheter till sysselsättning och medinflytande i samhället. I många utvecklingsländer kan barnen gå i skola, men utbildningen håller låg standard. Finland ligger i framkant inom utbildningsexpertis och vi har enligt utskottets åsikt kapacitet att erbjuda utvecklingsländerna hjälp med att förbättra hela utbildningssystemet och i synnerhet yrkesutbildningen. Vi bör överväga att öka utbildningsexporten inom biståndet.

Enligt utredning har en del utvecklingsländer som mål att öka yrkesutbildningen och göra yrkesutbildade människor till exportprodukter. Utbildade medborgare som emigrerat förväntas senare hjälpa sitt land bland annat genom att sända pengar till sina familjer i hemlandet. Utskottet vill framhäva att yrkesutbildning bör sättas in för att höja kompetensen och stödja utvecklingen i det berörda landet på så sätt att det bidrar till att förbättra stödtagarnas egen verksamhet.

Ansvarsfulla företag och människovärdiga arbetsplatser

Inom ramen för sina nya mål för hållbar utveckling vill FN eliminera fattigdomen i världen bland annat genom att främja hållbar och inkluderande ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning och människovärdigt arbete. Det här åttonde delmålet i Agenda 2030 lyfts också upp som prioritering i statsrådets nya utvecklingspolitiska redogörelse, vilket utskottet ser som angeläget och välkommet.

Utskottet instämmer i synpunkten att uppkomsten av nya näringar och arbetstillfällen kräver att den privata sektorn och näringsverksamheten stärks och att företagsverksamheten förbättras i länderna i utveckling och att stödtagarna i utvecklingsprojekten själva får vara med och höja sin

Utlåtande AjUU 1/2016 rd

kompetens och utveckla sin verksamhet. Finländskt kunnande och finländska företag bör här ses som viktiga partner och företagen bör få incitament att aktivt gå med i utvecklingsprogram som Finland finansierar och att tillhandahålla utvecklingsfrämjande och kommersiellt lönsamma lösningar för marknaden i utvecklingsländerna.

Företagens medverkan i utvecklingssamarbetsprojekt ska stärkas genom att satsningarna på bland annat Finnfund ökas betydligt. Finnfund stöder projekt där det ingår en viktig målsättning för Finland eller ett finländskt företag. Utskottet ställer sig bakom ambitionen att utveckla Finnfunds verksamhet och anser att den kombinerar främjande av utveckling och stöd till finländskt arbete på ett bra sätt. De finansiella medlen bör fördelas inom Finnfund enligt Finlands utvecklingspolitiska riktlinjer och prioriteringar och finansieringen bör användas för projekt som bidrar till mer arbete och jämställdhet i de allra fattigaste områdena.

Utskottet vill särskilt framhäva att de mänskliga rättigheterna, som är en hörnsten i vårt utvecklingssamarbete, också bör ligga till grund för utvecklingsprogrammen inom den privata sektorn. För att de arbetstillfällen som programmen genererar ska vara människovärdiga bör alla som får offentlig finansiering se till att de grundläggande rättigheterna i arbetslivet, som fastställts av Internationella arbetsorganisationen ILO, fullföljs och att avtalen om arbetshälsa och arbetarskydd efterlevs.

Utskottet ser det som viktigt att utveckla samarbetet mellan företagen och de aktörer som finansierar dem, till exempel Finnfund. Exempelvis i arbetslivsfrågor bör den kompetens och erfarenhet som Finnwatch och Fackets solidaritetscentral i Finland SASK har nyttiggöras i fråga om finansiella instrument och utveckling av ansvarsfull företagsverksamhet. Dessutom kan Finnfund och frivilligorganisationerna förbättra sin samverkan till exempel på så sätt att Finnfund kan investera i projekt också via organisationerna. Gott samarbete kan bidra till att aktörerna kompletterar varandra när det gäller kompetens inom alla delområden i utvecklingsarbetet och till att hållbara lösningar kan tas fram till stöd för de berörda länderna, Finland och finländska företag.

Inom utvecklingspolitiken prioriterar Finland också livsmedelssäkerhet, tillgång till vatten och energi och hållbar användning av naturresurser. Målet är att öka andelen förnybar energi och minska användningen av fossila bränslen. Ambitionen är också att öka den hållbara skötseln, användningen och skyddet av förnybara naturresurser och ekosystem, såsom skogar och vattendrag. Vi ska skyndsamt motverka klimatförändringen och dess konsekvenser.

Utskottet understryker att de globala miljöproblemen, däribland klimatförändringen och den minskande biodiversiteten, påverkar livsbetingelserna överallt i världen. Befolkningsökningen och den allt högre levnadsstandarden i utvecklingsländerna plus konsumtionsvanorna i de utvecklade länderna gör att trycket på naturresurserna ökar. Utskottet anser att Finland i all verksamhet bör stödja hållbar utveckling och sätta in resurser för att bekämpa de främsta hoten mot en hållbar utveckling och ett gott tillstånd för miljön.

FN:s miljöprogram UNEP arbetar för att utveckla den internationella miljölagstiftningen och stöder utvecklingsländerna i deras strävanden att införa ekologisk ekonomi. Som lösning på de globala miljöproblemen erbjuder UNEP grön ekonomi som gynnar förnybar energi och grön teknik

Utlåtande AjUU 1/2016 rd

och genererar såväl ekonomisk tillväxt som arbetstillfällen som är förenliga med de miljöpolitiska målen.

Finland är en föregångare inom hållbar utveckling och grön teknik. Enligt ett sakkunnigutlåtande ser UNEP att finländskt kunnande har massiv potential att bidra till arbete mot klimatförändringen, hållbar utveckling, införande av grön teknik i utvecklingsländerna och nya möjligheter också på den globala marknaden.

På grund av sparbetning har Finland i betydande grad minskat sitt stöd till en rad FN-organisationer som UNEP. Utskottet anser att det är beklagligt och att det på grund av sysselsättningen och den ekonomiska utvecklingen i vårt land ligger i vårt intresse att backa upp UNEP:s insatser för grön ekonomi i utvecklingsländerna.

Effektivitet och rapportering

Enligt redogörelsen ska utvecklingssamarbetets resultat och effekter förbättras. Det kunskapsbaserade beslutsfattandet och riskhanteringen förstärks ytterligare och sätten att mäta, rapportera och utvärdera resultat och effekter utvecklas.

Tillsynen över medelsanvändningen och ekonomin i de organisationer som får finansiellt stöd för utvecklingssamarbete genomförs för närvarande i form av en sträng rapporteringspraxis och övervakning som bland annat handhas av internationella revisionsbyråer. Nu när statsrådet i linje med regeringsprogrammet har bestämt att utvecklingsfinansieringen ska fokuseras på lån och kapitalinvesteringar och via ansvarsfulla företag dirigeras till länder i utveckling ser utskottet det som viktigt att samma rapporteringskrav i det här förändrade läget gäller alla aktörer som får utvecklingsfinansiering, såväl finansiärer, organisationer som företag och sammanslutningar. Alla aktörers effektivitet måste också utvärderas systematiskt.

Utskottet lägger särskild vikt vid bevakning och bedömning av genomslagskraften i Finnfunds verksamhet. Finansiärens verksamhet ska vara öppen för insyn. Dessutom poängterar utskottet att finansiella instrument bör utvecklas med särskild hänsyn till effektivitetsindikatorer och till det faktum att dessa ska lämpa sig för projektverksamhetens art och genuint mäta de utvecklingseffekter som verksamheten syftar till.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anför

att utrikesutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 31.3.2016

I den avgörande behandlingen deltog

Utlåtande AjUU 1/2016 rd

ordförande Tarja Filatov sd
vice ordförande Heli Järvinen gröna
medlem Anders Adlercreutz sv
medlem Juho Eerola saf
medlem Pertti Hakanen cent
medlem Hannakaisa Heikkinen cent
medlem Reijo Hongisto saf
medlem Anna Kontula vänst
medlem Leena Meri saf (delvis)
medlem Merja Mäkisalo-Ropponen sd
medlem Eero Suutari saml
medlem Martti Talja cent
medlem Juhana Vartiainen saml
medlem Eerikki Viljanen cent
ersättare Antero Laukkanen kd.

Sekreterare var

utskottsråd Marjaana Kinnunen.

Utlåtande AjUU 1/2016 rd
Avvikande mening

AVVIKANDE MENING

Motivering

Regeringens nedskärningar och omdirigering av utvecklingssamarbetsanslagen är etiskt ohållbara och funktionellt vettlösa. De gör det väsentligt mycket svårare att nå de i och för sig förtjänstfulla målen i redogörelsen, gör finansieringen mindre öppen för insyn och skadar Finlands anseende.

Avvikande mening

Jag föreslår

att utrikesutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 31.3.2016

Anna Kontula vänst